

HET VERWERKEN VAN GRAANSTRO OP HET AKKERBOUWBEDRIJF

Tijdens de ontwikkelingsperiode van de graanplant groeit met de korrel het stro, voor ons in Nederland het bijprodukt. Het ene kan men niet voortbrengen zonder het andere. De kwekers kunnen enigermate zorgen voor een wijziging in de verhouding tussen korrel en stro, als de landbouwer dit wenst. Vroeger was in deze verhouding het stro rijkelijk vertegenwoordigd. Het stro was, eerst als onmisbaar deel bij de vorming van organische mest, later in sommige delen van ons land ook als grondstof voor de kartonindustrie, een gewild bijprodukt.

Het verwerken op de bedrijven van het volumineuze produkt stro was niet onoverkomelijk, omdat menselijke arbeid ruimschoots aanwezig was, tegen een niet te hoog geachte vergoeding. De gebruikte werkmethoden en werktuigen waren berekend op de verwerking en verplaatsing van grote hoeveelheden stro.

De produktiemethoden van toen zijn, nu in 1966, uit de tijd. Menselijke arbeid is, zo nog aanwezig, duur en geheelgewijzigde, hierop afgestemde werkmethoden hebben ingang gevonden. De maaidorser heerst nu over, maar beheerst tevens het maaien en dorsen. Met deze machine geschiedt het maaien van het gewas zeer goed, ook onder ongunstige maaiomstandigheden, zoals bij verward gelegerd graan. Het dorsen, waarbij het zaad uit de aren geslagen wordt, laat zelfs onder dikwijls moeilijke dorsomstandigheden, bij een juiste afstelling van de apparatuur, meestal weinig te wensen over. Moeilijke omstandigheden bij het dorsen zijn b.v. een verschillende staat van rijpheid van korrel en stro; veel groene plantedelen, b.v. van onkruidplanten of klaver (ondergewas); een strorijk gewas; een enigermate vochtig te dorsen produkt, soms vochtig stro, soms niet droge korrels. Behalve dat bij het dorsen de korrels uit de aren en uit de kafjes losgeslagen moeten worden, moet daarna de korrel van het stro en het kaf gescheiden worden. Hoe minder stro en kaf bij een zelfde hoeveelheid korrel, hoe beter de zeven van de dorsmachine/maaidorser deze scheiding tot stand kunnen brengen. Tevens is bij deze scheiding de vochtigheidsgraad van het te dorsen gewas van veel betekenis. Er moet worden voorkomen dat de korrels, met het kaf en het stro over de zeven lopen en gedeeltelijk met deze produkten op de grond worden gedeponerd. Hoe droger het gewas, hoe beter de plantedelen zich laten scheiden.

Met de komst en het gebruik van de maaidorser en met het schaarser en duurder worden van de menselijke arbeid heeft zich de waardering voor de produkten korrel en stro gewijzigd.

Door de teler wordt nu een andere verhouding gewenst tussen de hoeveelheid korrel en stro, dan vroeger. De kwekers hebben hiermee reeds rekening gehouden en zullen m.i. hiermee nog verder rekening houden. De nu door de telers aan de graanplant gestelde eisen zijn: weinig maar stevig kort stro, en vele goed uit te dorsen korrels welke echter niet te vlug vanzelf uitvallen en vlug gaan schieten.

Een graangewas met deze eigenschappen heeft bij het gebruik van de maaidorser de volgende invloed. Aangezien er minder korrel en stro te scheiden zijn (over de zeven gaan), kan men sneller met de maaidorser rijden, waardoor de maaitijd per ha wordt verkleind. Aangezien men per ha minder dorsuren nodig heeft, behoeft men dan bij betrekkelijk ongunstige dorsomstandigheden, niet te dorsen.

Men verkrijgt daardoor dus een, gemiddeld genomen, droger gedorst produkt op de wagen, wat weer minder arbeid en kosten meebrengt voor drogen, hetzij op de boerderij, hetzij in het pakhuis. Voor een droger produkt is tevens een hogere prijs te krijgen (een lager percentage vocht; geen of minder droogkosten).

Ook kan men bij minder dorsuren per ha, per seizoen een grotere oppervlakte graan met de maaidorser verwerken, of men kan, bij een niet te vergroten oppervlakte graan, misschien volstaan met de aankoop van een kleinere en dus goedkopere maaidorser.

Ondanks dit alles blijft na het dorsen steeds een, hoewel kleine, hoeveelheid stro te verwerken. De verwerking hiervan, moet, in ieder geval wanneer het stro geborgen zal worden, tijdens de droge uren van de graanoogstperiode gebeuren. Dit zijn tevens de uren dat alle, in ieder geval de meeste, personen zich met het dorsen en de berging van de korrel bezighouden. De berging van het stro vraagt dan om een grotere arbeidsaanwending per ha, dan het maaidorseren, inclusief het transport van het zaad.

De teler heeft nu de keuze uit meer dan één weg om zijn "stroprobleem" op te lossen. Zijn keuze zal meestal beïnvloed worden door interne omstandigheden, zoals: de opbrengstprijzen van los en geperst stro; de plaats waar hij het geperste stro ter beschikking moet stellen, b.v. op het perceel in een hoop op de wendakker; de vochtigheidsgraad van het produkt. Ook kan het in het zwad liggende stro tenslotte zo nat worden (en blijven) dat een rendabele berging niet meer mogelijk is en dat het ondergeploegd moet worden, nadat de droogste partijtjes verbrand zijn.

Interne bedrijfsomstandigheden zijn o.a. de leveringsverplichting van het geteelde stro aan een strokartonfabriek; het wel of niet aanwezig zijn van voldoende arbeidsaanbod voor de berging van het stro; het op tijd kunnen beschikken over een loonwerker, die de berging geheel of gedeeltelijk verricht.

De graanteler zal moeten kiezen uit de verschillende mogelijkheden (wel of niet bergen) en uit de verschillende werkmethoden.

Zijn keuzemogelijkheden zijn:

1. het stro niet te verwerken en bergen, maar
 - a. het stro ter plaatse te verbranden,
 - b. het stro in en door de grond te werken;
2. het stro te persen en daarna
 - a. de pakken in één of meer hopen op de wendakkers te plaatsen of
 - b. de pakken in een hoop aan de vaste weg te zetten;
3. het stro te persen en vervolgens naar de schuur te transporteren en daarin op te slaan;
4. het stro te persen en in deze staat te verkopen, waarbij de koper zelf de verspreid over het land liggende pakken moet laden en afvoeren.

Wanneer wij ervan uitgaan dat hetgeen de boer wenst te doen financieel, mechanisch en arbeidstechnisch uitvoerbaar is, is over deze mogelijkheden het volgende toe te lichten en zijn de nader uitgewerkte berekeningen te maken.

Ad 1a.

Aangezien het verbranden van verweerd en niet te vochtig stro weinig arbeidsuren vraagt en de waarde van de as als meststof verwaarloosd kan worden, kan men zeggen dat deze methode van strovernietigen geen kosten en baten meebrengt.

Ad 1b.

Bij deze werkwijze wordt het stro op de akker gebracht, daar achterge laten en moet vervolgens in de bodem worden gewerkt. Hierbij kan het gewas op de volgende 2 wijzen gemaaid worden, nl.

1. het graan wordt op normale hoogte afgemaaid, b.v. op ongeveer 10 à 15 cm hoogte en
2. het graan wordt hoger afgemaaid, b.v. op 25 tot 40 cm hoogte.

Ad 1b.1.

Om het van de zeven komende stro te verhakselen en over de volle maaibreedte te verspreiden, moet de maaidorser uitgerust worden met een strosnijder en een stroverdeler. De capaciteit van de maaidorser zal door toevoeging van deze onderdelen niet beïnvloed worden, omdat de motor de hiervoor vereiste arbeid er wel bij kan leveren.

De kosten van deze twee toevoegingen zijn ongeveer f. 3.000,-. Bij een levensduur van 10 jaar (even lang als die van de maaidorser) vraagt de afschrijving per jaar	f. 300,-
de onderhoudskosten worden geschat op	" 50,-
bij een rentevoet van 6%, bedraagt de rentevergoeding	" 110,-
Totaal	f. 460,-

Bij een maaioppervlakte van 70 ha per jaar, bedragen de kosten per ha f. 7,-. Deze moeten nog worden verhoogd met (geschat) f. 3,- per ha voor groter brandstofverbruik van de maaidorser.

De kosten van het verhakselen en verspreiden van het gemaaidorste stro over de akker bedragen dus f. 10,- per ha.

Wanneer het verhakselde, verspreide stro een paar dagen op het veld ligt is het wel zodanig naar de bodem gezakt, dat met een ruime ploeg onderploegen mogelijk is.

Hierbij moet er niet aan worden gedacht, zoals bij stoppelploegen algemeen gebruikelijk is, nl. zo dun mogelijk te ploegen, b.v. 4 à 6 cm. Zal het stro behoorlijk ondergeploegd worden, dan zal de ploegdiepte op zijn minst 10 à 12 cm moeten bedragen. Dit dieper ploegen zal een groter brandstofverbruik vragen, b.v. van f. 1,- per ha. Naar verwacht mag worden zullen er bij het onderploegen van het stro zo nu en dan verstoppingen optreden, welke opgeheven moeten worden.

Hiervoor wordt 1 extra uur per ha in rekening gebracht, f. 5,- per ha. Het onderploegen brengt per ha dus f. 6,- kosten mee. De gezamenlijke kosten van verhakselen, verspreiden en ploegen zullen per ha f. 16,- bedragen. Hierbij wordt aangenomen dat het op zaadvoor of op wintervoor ploegen geen extra tijd en brandstof vraagt. Bij de berekende kosten komen echter nog meer kosten, waartegenover soms ook enige baten staan.

Volgens de publikatie "Waarheen met het stro" van de Federatie van verenigingen voor bedrijfsvoorlichting in Noordholland en de Rijkslandbouwconsulentschappen in die provincie, is de invloed van ondergeploegd stro op de opbrengst van de daarna verbouwde gewassen zeer verschillend. Uit veel proefvelden is gebleken dat in de eerste jaren na het stro onderploegen een extra N-bemesting noodzakelijk is. Aardappelen en bieten reageren het gunstigst op de organische stof van stro, mits de stikstofbehoefte goed wordt aangepast.

Granen, maar vooral vlas reageren in opbrengst veel minder, terwijl erwten welcons een negatief resultaat geven. Het humusgehalte van de grond is op een proefveld op de Prof. Dr. J.M. van Bemmelenhoeve te Wieringerwerf, waar in de loop van 15 jaren in totaal 29,5 ton/ha stro is ondergeploegd, niet verhoogd.

Voor de vertering van 1000 kg stro is 7 kg zuivere stikstof nodig. Deze extra stikstof moet bij een wintergewas in het najaar en bij een voorjaarsgewas tegelijk met de normale stikstofbemesting worden gegeven. Deze stikstofgift kan achterwege blijven als het stro in combinatie met een vlinderbloemig (na-)gewas wordt ondergeploegd en/of als het volgende gewas een peulvrucht is.

Bij een kostprijs van f. 1,- per kg zuivere stikstof en een ondergebrachte hoeveelheid stro van 3000 kg per ha, zijn de kosten van deze bemesting f. 21,- per ha. (In deze en volgende berekeningen is aangenomen dat in de nabije toekomst gemiddeld 3000 kg stro per ha, bij de gemaaidorste graangewassen zijn te oogsten). Hierbij wordt dan gerekend dat het bemesten zelf geen kosten meebrengt. Op wintergewassen zou de N-bemesting met de P₂O₅-bemesting kunnen samengaan.

Aan totale kosten komen wij dan voor het verhakselen en verspreiden en onderploegen van het stro en voor de benodigde extra stikstofgift op f. 37,- per ha.

Het lijkt aannemelijk deze kosten gelijk te stellen met een even grote gemiddeld hogere opbrengst in geld als gevolg van het onderwerken van de stro-oogst.

Ad 1b 2.

In plaats van het graangewas op normale hoogte van 10 à 15 cm te maaien, kan men de halmen ook hoger afmaaien, b.v. op 20 à 30 cm (in de genoemde publikatie wordt zelfs gesproken van 50-60 cm).

Het nu over de zeven lopende stro, dat dus vrij kort is, kan met een z.g. verdeler goed over de gehele maaibreedte worden verdeeld. Bezwaarlijker is het de lange stoppels nu door ploegen ondergedekt te krijgen. Ook als deze eerst nog worden gemaaid, wat werkuren en kosten meebrengt, gaat dit nog slecht. Op de demonstratie in de Wilhelminapolder (9-8-66) werden voor het maaien o.a. cirkelmaaiers gebruikt. De resultaten van deze bewerking waren matig. Bij een werkbreedte van 3,25 m is de prijs van deze werktuigen f. 3185,-.

Voor het losmaken van de grond werd, met redelijk resultaat, een roterende spade-eg gebruikt. Werkbroedte 1,65 m; prijs f. 1750,-. Van het hierbij onderwerken van het stro kwam niet veel terecht. Een stoppelploeg slaagde in het onderbrengen van de stoppels en het losse stro redelijk, bij een werkdiepte van zeker 12 cm. Een andere stoppelploeg faalde volledig.

In genoemde publikatie wordt vermeld "hiertoe verdient de frees de voorkeur". Hoewel met een frees het onderwerken van het stro behoorlijk goed mogelijk is (zoals ook in de Wilhelminapolder werd gedemonstreerd), komt echter bij deze bewerking de grond er zo fijn bij te liggen dat een latere bewerking, zoals zaadvoor of herfstvoor ploegen, in een natte periode, uitgesloten is.

Deze methode, waarbij het graangewas door de maaidorser hoog gemaaid wordt en waarbij daarna het stro, nadat dit eventueel eerst dichtor bij de grond gemaaid is in de grond moet worden gewerkt met de nu aan de markt zijnde werktuigen, onder Nederlandse omstandigheden (lengtestro, mm neerslag), wordt door mij nog niet goed mogelijk geacht.

Ad 2a.

Het stro wordt geperst en de pakken worden in hopen op de wendakkers geplaatst.

Om de stroberging mogelijk te maken zijn verscheidene methoden ontwikkeld. De vindingrijkheid, om de hierbij voorkomende problemen op te lossen, is groot. Alle methoden vinden hun aanhangers, wat voor de constructeurs en fabrikanten van de hierbij te gebruiken, soms kostbare werktuigen, ook maar goed is.

Om de hierna te vermelden redenen wordt uit deze veelheid van methoden, door mij de volgende methode geprefereerd. Het stro wordt door middel van een goede (maar niet de zwaarste) hogedrukpers in pakken geperst, welke daarna via een opvoergoot in een onbemande pakkenwagen, welke tenminste 16 pakken kan bevatten, worden gebracht. De verzamelde pakken worden uit de wagen gelost op dwarszwaden. Wanneer het perceel niet te lang is en er niet te veel stro ligt, kan dit deponeren van de pakken op de wendakkers plaatshebben. Anders zal over het perceel nog een dwarszwad moeten worden gevormd. Vervolgens worden de pakken nauw aansongesloten, in pakketten van 8 stuks gelegd. Dit gebeurt in handwerk. Daarna worden de pakketten met een z.g. klauwvork, gemonteerd aan de (verlengde) voorlader van een trekker, opgenomen en in stapels op de wendakkers geplaatst, of op wagens geladen. In dit geval worden de wagens naar de losplaats vervoerd (zoals wendakker, vaste weg, schuur) en worden de pakken daar met de klauwvork van de wagen opgenomen en op de bestemde plaats gedeponerd.

Redenen van voorkeur voor deze methode zijn:

1. de trein van de bij deze methode te gebruiken werktuigen is niet overmatig lang; zij bestaat uit een bemande trekker, waarachter een onbemande hogedrukpers met verlengde opvoergoot en een onbemande pakkenwagen;
2. in het geval dat er maar één persoon beschikbaar is om zich met de berging van het stro bezig te houden kunnen de onderdelen persen, pakketten leggen, pakketten opnemen en op een hoop of wagen plaatsen, wagens transporteren en daarna lossen, toch plaatshebben.
3. zware en lichamelijk inspannende arbeid behoeft bij deze methode niet plaats te hebben, zoals dit b.v. wel het geval is wanneer de pakken, hetzij direct bij het persen, hetzij uit het zwad op de wagen gebracht worden. Hierbij heeft de man (soms zelfs 2 mannen) een onaantrekkelijke en levensgevaarlijke taak;
4. de te gebruiken werktuigen vragen, behalve voor de pers, geen grote investeringen en geen onderhoudskosten.

Vooral het onder punt 2 genoemde argument wordt van veel belang geacht.

De vraag is of de kosten van deze wijze van stro-bergen acceptabel zijn. De volgende becijfering geeft daarvan een indruk.

Voor deze werkmethode zijn aan werktuigen nodig:

1 trekker van minstens 40 pk. De kosten hiervan worden per uur verrekend à f. 5,- per trekkeruur en voor het loon van de trekkerchauffeur ook f. 5,- per uur, inclusief sociale lasten.

1 getrokken hogedrukpers (Mac Cormick B 47) f. 9.000,-

1 pakkenverzamelwagen, met opvoergoot aan de pers " 1.250,-

1 voorlader met klauwvork, enz. " 3.615,-

(de voorlader is misschien al wel aanwezig en kan in ieder geval voor vele werkzaamheden gebruikt worden, zodat in werkelijkheid niet alle kosten op de stroberging zullen drukken, zoals hier geschiedt)

Totale aankoopkosten, exclusief trekker " 13.865,-

Bij een levensduur, bij 70 ha per jaar, van 10 jaar, zijn de afschrijvingskosten per jaar " 1.390,-

rentekosten per jaar; 60% nieuwwaarde, 6% " 500,-

onderhoudskosten " 400,-

Totaal f. 2.290,-

of per ha f. 33,- of per 1000 kg stro (bij 3000 kg/ha) f. 11,-

De benodigde tijd om 1 ha stro te persen is minder dan 1 uur. De kosten per uur voor trekker met chauffeur zijn dus ten hoogste f. 10,- per ha of per 1000 kg stro

f. 3,30

De benodigde tijd voor het in pakketten leggen van de in dwarszwaarden liggende pakken is ongeveer 3/4 uur.

De benodigde tijd voor het opnemen van de pakketten en van het plaatsen hiervan in hopen of op een wagen is ongeveer 3/4 uur.

Bij een uurloon van de werknemer van f. 5,- (incl. sociale lasten) en bij f. 4,- voor kosten van de (nu lichtere) trekker, zijn de kosten per ha f. 10,50; per 1000 kg stro

f. 3,50

De kostenvoor bindtouw bedragen per 1000 kg stro ongeveer

" 2,50

Men kan 1000 kg stro dus persen en op de wendakkers aan hopen plaatsen voor f. 20,30.

Op de kosten van het stro aan de vaste weg wordt onder het volgende punt teruggekomen.

Ad 3.

Bij het transporteren van het stro naar de schuur en het opslaan van stro in de schuur moeten de onder het vorige punt becijferde kosten verhoogd worden met de transportkosten. Deze zijn natuurlijk vooral afhankelijk van de transportafstand, maar ook van het toegepaste werkschema. Men kan het stro b.v. op de volgende manieren bergen.

Bij een gemiddeld gewicht van 33 kg per pak en 3000 kg stro per ha zijn er per ha 90 pakken.

Bij een paklengte van gemiddeld 100 cm en een breedte van 36 cm kunnen gemakkelijk 2 pakketten pakken, dus 16 stuks, op een wagenvloer van 2 bij 3 m worden geplaatst. Bij 5 lagen gaan op één wagen 80 en bij 6 lagen 96 pakken. Op één wagen kan dus gemiddeld het stro van 1 ha gestapeld worden.

Werkschema I

Alle werkzaamheden gebeuren door 1 persoon. 's Morgens, 3 wagens met het stro van 3 ha, met de klauwvork lossen en aan klampen stapelen	3 uur
in de schuur en daarna 3 ha persen, incl. rijtijd naar het perceel	3 uur
3 ha pakketten leggen	2 $\frac{1}{4}$ uur
3 ha pakketten op wagens laden	2 $\frac{1}{4}$ uur
met 3 wagens, waarop 3 ha stro, naar de schuur	1 $\frac{1}{2}$ uur
Totaal	<hr/> 11 uur

Een persoon is in staat in 11 uur 3 ha stro te persen, op de wagen te laden en thuis in de schuur te stapelen.

Per ha dus 3 uur en 40 min. of per 1000 kg stro \pm 1 uur 15 min.

Werkschema II

De werkzaamheden gebeuren door 2 personen.

A perst 2 ha stro	2 uur
A perst nog eens 2 ha stro	2 uur
A legt pakketten van de laatste 2 ha	1,5 uur
A is dus 5 $\frac{1}{2}$ uur in het stro werkzaam en kan b.v. de resterende uren gedorst graan naar huis rijden.	
B lost eerst 2 wagens met pakken welke de vorige avond geladen zijn en naar de schuur zijn gereden	2 uur
B maakt pakketten van 2 ha pakken	1 $\frac{1}{2}$ uur
B laadt op 2 wagens 2 ha stropakken	1 $\frac{1}{2}$ uur
B rijdt tweemaal 2 wagens naar huis en terug; 4 x 20 min.	80 min.
B lost 2 wagens in de schuur en stapelt de pakken	2 uur
B laadt nog eens 2 wagens	1 $\frac{1}{2}$ uur

Totaal werkt B

9 uur 50 min.

Bij deze methode zijn in 15 uur en 20 min. 4 ha stro geperst en in de schuur geborgen. Per ha dus 3 uur en 50 min. of per 1000 kg stro \pm 1 uur en 15 min.

Uit vorenstaande opstelling blijkt dat wanneer op 2, resp. 3 wagens, 2 en 3 ha of 6000 en 9000 kg stro in eenmaal van het land naar de schuur worden vervoerd de transportkosten per 1000 kg niet hoog kunnen zijn. Maar bovendien moeten de pakken nu éénmaal vaker worden opgenomen en neergelegd dan bij het vormen van hopen van de op de wendakkers gedeponeerde pakken.

Bij het opnemen van de wagen en neerleggen op klampen in de schuur moet ook de trekker gebruikt worden.

Bij het reeds eerder aangehouden uurloon, incl. sociale lasten van f. 5,- en de trekkerkosten van f. 4,- zijn de kosten voor transport en lossen en weer neerleggen van de pakken in de schuur, al naar het toegepaste werkschema I of II f. 3,50 of f. 4,- per 1000 kg.

Deze kosten, gevoegd bij de berekende kosten voor het plaatsen van de pakken in hopen op de wendakkers à f. 20,30, worden voor de berging van het stro in de schuur afhankelijk van de toegepaste werkmethode f. 23,80 of f. 24,30 per 1000 kg.

Ad 4.

Wanneer het stro door de teler alleen geperst wordt, waarbij de pakken verspreid op het perceel komen te liggen, zodat de koper van het stro de pakken moet laden en wegvoeren, bedragen de kosten van het persen:

bij een levensduur van 10 jaar, wanneer 70 ha per jaar wordt geperst en bij een rentevergoeding van 6% (over 60% van de nieuwwaarde) en f. 300,- voor onderhoud, afschrijving	f. 900,-
rente	" 325,-
onderhoud	" 300,-
Totaal	<u>f. 1525,-</u>

of per ha f. 22,- of per 1000 kg stro ruim f. 7,-.

Dit bedrag dient nog te worden verhoogd met f. 5,- voor de trekkercosten en f. 5,- voor arbeidsloon en f. 7,50 voor verbruikt bindtouw.

Totaal worden de perskosten per ha dus f. 39,50 of per 1000 kg stro f. 13,20.

Volgens welke methode de boer, financieel, het beste kan handelen hangt vooral af van de door hem te bedingen verkoopprijs van het stro en deze is weer afhankelijk van de streek van het land, waar het bedrijf is gelegen.

Alleen persen en de pakken verspreid op het perceel kost dus per 1000 kg stro ruim	f. 13,-
De pakken op hopen geplaatst op de wendakkers ruim	" 20,-
Bij het bergen van de stropakken in de schuur bedragen de kosten ongeveer	" 24,-

In verschillende artikelen kan men lezen dat, in verband met de lage stroprijs en de schaarse en duur te betalen arbeidskrachten, moet worden overwogen of het bergen van het geteelde stro nog lonend is en of het stro niet beter ondergeploegd kan worden.

In het geval er geen arbeid beschikbaar is, kan men ook niet de voor de berging benodigde 4 uur per ha voor deze werkzaamheid beschikbaar stellen.

Hoewel er meestal voor een hoog uurloon nog wel een losse werkkraft te krijgen is, meen ik te moeten betwijfelen of zo'n persoon in staat zal zijn de werkzaamheden, verbonden aan de stro-oogst, op de omschreven wijze te verzorgen.

Het vlot werken met een klauwvork vereist beslist een intelligent persoon, die met grote behendigheid met een trekker kan omgaan en die de laad- en losinrichting vlug en op de juiste wijze kan bedienen.

Wanneer wordt gesteld dat een boer met 70 ha stro door dit te bergen per 1000 kg f. 35,- voordeel verkrijgt, dan ontvangt hij door zijn stro te bergen (210 ton à f. 35,-) f. 7.350,-.

Voor iets meer kan hij momenteel nog een werknemer een geheel jaar in dienst nemen.

Zo geredeneerd is het toch nog wel aantrekkelijk de stro-oogst te bergen. Hoewel in mindere mate lijkt het voor een combinatie van 4 boeren met b.v. ieder 20 ha stro ook het overwegen waard de benodigde werktuigen gezamenlijk aan te schaffen.

1357